Ч 38. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem

Львів, неділя 16 вересня 1928. Рік XXX.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації:
„Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

Телеф. Редакції: 29-41.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків.

Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

По жнивах.

Сумні цього року підсумки жнив на всій українській землі. Тут під Польщею особливо сумно представляються вони на нашому Поділлі. Там ще на весну довелося переорати від 40—60 відсотків озимини. Таким чином на Поділлі зібрали наші хлібороби заледви половину а декуди й менче половини тієї скількости озимого хліба, якої надіялися. З ярими посівами теж не добре. І вони не дуже вдалися на Поділлі наслідком дуже вередливої і несприяючої в цьому році погоди в місяцях травні та червні. Не багато краще представляється справа і на інших українських землях під Польщею.

Ще гірше стоїть справа з цьогорічними зборами на Україні. На українському Поділлі за Збручем сталося з озимими посівами те саме, що на нашому Поділлі. За те в полудневих т. зв. степових полосах України цьогорічні жнива випали далеко гірше. Загалом на Радянській Україні прийшлося цього року весною переорати аж півпята (4 і пів) міліона гектарів озимини. Все переоране засіяно яриною, яка теж не дописала. Наслідки цього будуть очевидно дуже сумні, бо тамошньому населенню прийдеться мабуть уже після Різдва відчувати значну недостачу хліба. Тому нічо дивного, що харківський уряд уже заздалегідь робить заходи, щоби не допустити до голоду. Зокремаж дуже пильнує того, щоби на слідуючий рік, тобто вже цеї осени обсіяти якнайбільше поля житом і пшеницею. Робить він це при допомозі т. зв. контрактації засівів через кооперацію.

На чім полягає контрактація? Вона полягає на тім, що кооперативні установи роблять зі селянами умови про обовязкове обсіяння означеної скількости поля озиминою. На кожний гектар засіву дістає селянин 8 карбованців позички на 6 відсотків. Ця позичка має бути зужита на добру підготовку ріллі під обсів, на закупно найліпшого насіння та на інші звязані з управою ріллі видатки. Позичка зворотна по році. Але попри те зобовязаний кожний, що дістав таку позичку, доставити державі таку скількість збіжжя від кожного гектара за готівку, якої вартість виноситиме в тому часі 15 карбованців. Отже крім звороту позички, кожний рільник обовязаний продати державі на 15 карб. збіжа від кожного законтрактованого гектара. З радянської преси довідуємося, що контрактація поступає слабо. Селянство до неї чомусь не рветься. На це є, очевидно, свої глибокі причини, але про них тут писати не будемо. Ми стверджуємо тут лише самі факти.

Отже з наведеного бачимо, що цього року жнива розчарували надії українських хліборобів на всій українській території. Перед українським народом важкий рік, рік боротьби з недостатком, а подекуди рік важкої боротьби з маревом недоїдання. Самозрозуміло, що з можливістю голоду треба вже заздалегідь завзято боротися. Треба собі взаїмно помагати. Треба бути ощадним і обереженим у ярмарочних торговельних операціях збіжем, треба гуртуватися в спілки та збувати надвишку збіжа, якщо така є, або примусову скількість призначену до продажі, вагоново найкраще за посередництвом кооператив, бо тоді можна осягнути за нього більшу та догіднішу ціну. Треба далі ощаджувати на всяких видатках на вбрання, особливо для молоді, що не оглядаючись на ніщо тягне тепер з родичів величезні гроші на модні вбрання. Треба накінець глядіти, щоби не допускати до збіжевої спекуляції та лихварства у місцевостях, що найбільше загрожені наслідком недороду. До того не повинні допускати наші кооперативи, читальні „Просвіти“ та „Народні Доми“. Вони обовязані морально до того, щоби впливати на такі справи благородно.

—

Про тиху волинську сторону.

Прокляттям нашого народу є його вічний поділ. І не нас ділять, тільки ми самі себе ділимо. Бо окрім офіціяльних державних кордонів маємо ще кордони, які істнують майже виключно з нашої власної волі. Таким кордоном є так званий „сокальський кордон“, себто колишня границя поміж Галичиною і Волинню. Коли після мирового договору Польщі з большевиками в лютому місяці 1921 року Польща дістала цілу Холмщину з Підляшем, Волиню і Поліссям і коли в березні (марті) 1923 р. (себто в два роки пізніше) так звана Рада Амбасадорів в Парижі „признала“ Польщі Східну Галичину (затвердила східні кордони Польщі), тоді всі ми зітхнули на потіху: слава Богу боллй, що буде нас вкупі більше! Бо справді, ми тай наші земляки з північних земель творимо разом грубо поверх шости міліонів душ, а це вже величенька громада! У такій громаді нічого не страшно, коби тільки така громада вміла дружньо й чесно постояти за себе й цупко купи триматись.

Тимчасом видко вдача українська така, або Господь Бог хоче нас за гріхи безталанних дідів, що батьківщину серед невзгодин загирили, покарати, і за кару розум нам одбірає, досить, що величезна наша громада все ще розбита й ніякої одностайности в ній нема. „Сокальський кордон“ як істнував перед війною, так і дальше істнує! Все істнують ще „Галичане“ та „Волиняки“, „Холмщаки“ і „Поліщуки“, замісь, щоб усі себе тільки Українцями звали. Все ще є дуже мале зацікавлення життям цих ріжних сторін одної спільної української землі, з яких кожна живе своїм власним життям, гейби за якимось муром, що відділяє її від ворога. Очевидно, що це тільки по нутру нашим „приятелям“, які усіх сил докладають, аби не допустити до повної злуки всіх волинських і галицьких установ, товариств і організацій зі спільними централями у Львові, як спільній столиці одного краю. Адміністраційні власти роблять найстрашніші труднощі нашим політичним партіям, коли вони хотять поширитися на північ. Переслідується спеціяльно волинські „Просвіти“, не допускається поширення туди шкільництва зпід стягу львівської „Рідної Школи“, відтягається кооперація від приналежности до львівського Ревізійного Союза. Очевидно, що колиб наші „засокальські“ брати зразу так поставили себе, що вони — мовляв — ніяких окремих нових „сепартних“ організацій не творять, лише приєднуються в усьому до істнуючих уже не від сьогодні готових організацій Галичини — то й усі замисли й затії „приятелів“ остаточно мусіли би розбитися об одностайну волю цілого холмсько-волинського громадянства. Але так не є! Холмщаки, особливож волиняки показалися людьми „слабого серця і кволого духа“. Лише раз, в 1922 році, при перших виборах до сойму вони виявили чудову національну єдність і силу. Хоча й тоді вони не йшли разом з Галичиною, бо брали участь у виборх а Галичина не брала, але вони зробили це в порозумінню з Галичанами і при самих виборах голосували всі як один на одну лише лісту та вибороли блискучу побіду. Однак скоро подалися, політично страшенно розпорошилися, і по нині є хорошим грунтом для ріжних-преріжних комбінацій сусідів. Самі йдуть на руку сусідам, виклинаючи партії й славлючи так звану „безпартійність“ (громадське неробство!) та відокремлюючи себе на культурному та економічному полі. Ось так на місце розвязаних „Просвіт“, закладають там інші просвітні організації, які вже не належат до львівської централі; теж саме пробують робити на економічному полі з кооперативами.

Сусіди, користаючи з таких настроїв серед волинського громадянства, роблять політику по свойому, стараються хитро втягати „безпартійних“ наших волиняків до спільних ніби-то „територіяльних“, часто волинських, польсько-українських організацій.

Недавно прийшов на Волинь новий воєвода, пан Юзефскі, який колись був заступником міністра в Українській Народній Республиці (останній уряд Петлюри). „Безпартійні“ волиняки дуже втішились, мовляв, тепер уже „наш“! Але новий воєвода заявив, що в нічому не змінить політики свого попередника, який, „вславився“ останніми виборами. З польського боку буде — значить — усе по старому. З боку українського теж саме довго ще не буде зміни на краще.

Ця зміна українських внутрішніх невідрадних відносин на Волині прийде аж тоді, коли побідить там прапор Українського Національно-Демократичного Обєднання.

Що таке трудові кляси?

I.

Прикметник: „трудовий“ пішов у нас останніми часами дуже в моду. Інтернаціоналістичні партії та радикали постійно пишуть про „трудовий народ“ й про „трудові, творчі (продуктивні) кляси“, котрі вони ставлять в противенстві до „кляс нетрудових й нетворчих (непродуктивних)“. Але й в часописях національного табору теж стрічаємося з таким висловом як: „трудовий народ“ або „трудова інтеліґенція“. А знаємо, що по війні, за часів нашої державности в Сх. Галичині, передвоєнна Національно-Демократична Партія, яка є попередницею теперішнього Українського Національно-Демократичного Обєднання, переміпила свою назву з Національно-Демократичної на „Трудову Партію“. Також знаємо, що в Києві радив з початком 1919 року „Трудовий Конґрес“. Отже з цього всього виходить, що тут ми маємо до діла з якоюсь важною появою, бо інакше всі партії так дуже не висували би слова „трудовий“ та не примінювали його до ріжних кляс в громадянстві, як це справді діється.

І дійсно — питання важне і цікаве. Але на жаль, треба сказати, що не всі, котрі вживають прикметника „трудовий“, ясно розуміють, що він в самій річи значить? Вживають його без сумніву, спонукані аґітаційним товчком. Мовляв, не думайте, що ми такі нікчемні, що заступаємося за тими, що не належать до трудових кляс. Але, ми тільки заступаємо трудові кляси! Кого до цих трудових кляс причислити? Ось питання. Тай не маловажне. І тут можна стрінути такі смішні дивогляди, що напр. інтеліґенти-інтернаціоналісти тільки з тієї одної причини, що причисляють себе до інтернаціоналістичних або радикальної партії, вважають себе за „трудовий народ“. Але своїх товаришів по фаху, таких самих інтеліґентів як вони, коли ці належать напр. до національного табору, панове інтернаціоналісти прозивають „буржуями“ або „дрібно-буржуями“ чи „дрібно-міщанами“. Про одного такого адвоката розказують, що він підчас останньої виборчої аґітації, аби ліпше перед народом зазначити свою приналежність до „трудової кляси“, навіть переодягнувся в селянську ношу та підперезався перевеслом! Такої огидної демаґоґії хапаються в нас деякі одиниці з поза національного табору аби піддурити народ.

Але нехайби хто спитався котрогобудь з інтернаціоналістичних або радикальних промовців: на якій підставі він напр. адвоката сельроба чи радикала вважає членом „трудової“ кляси, а зате священника-націоналіста ні? Чи тому, що як звичайно в таких випадках кажеться, „священник нічого не робить“? А що робить адвокат? Чому праця адвоката — це „трудове“ діло, а священника — ні? І взагалі: з якої причини та на якій підставі ми одних людей охрещуємо як членів „трудової“ а других як членів „нетрудової“ кляси? Над цим питанням слід добре застановитися.

Відповісти на нього не можна так зразу й одним словом. Бо перше треба вияснити в головних рисах цілу *машинерію нашого сучасного господарського життя.* Від неї бере початок розділ людей на членів „трудових“ й „нетрудових“ кляс, та щойно після такого вияснення не буде в справі нічого темного та її зрозуміє кождий.

Господарське життя — це така складна машина як годинник. Є в ній ріжні колеса, каліцята, шрубки і т. д., одначе всіх їх держить в русі одна скрита річ: пружина. Коли пружина тріснe, годинник мусить станути, бо нема в нім тієї сили, котра тримала в русі цілий механізм, цілий т. зв. „верк“ годинника.

В господарському житті такою пружиною, що рухає цілий його механізм, є *людські потреби.* Ми господарюємо тому, бо маємо ріжні-преріжні потреби. Хочемо їсти, мусимо мешкати в хатах, ходити зодягнені, виховувати діти, переноситися з місця на місце і т. д. Це значить: — мусимо вислідом нашої праці й наших зусиль так обійтися „по господарськи (економічно)“, щоби ними заспокоїти по змозі як найбільше наших потреб.

І якби ми цих потреб не мали, то напевно взагалі не господарювалиб тут на землі. Ми жилиб цілком як в раю. Бо і пощо булоб тоді мучитися, працювати й горювати, коли ми й так булиб задоволені?! Вся праця й труд, ціла запобігливість і господарювання не малиб тоді жадного змислу й ми взагалі їх собі не моглиб уявити.

Розуміється: ми ніколи не всилі заспокоїти всіх наших потреб. *Бо людські потреби є необмежені щодо скількости, понадто — рівнобіжно з розвитком людської культури стають щораз більше ріжноманітні.* Кожний з нас бачить це власними очима. Наші діди ще не знали залізниці й коли мусіли бути в місті (мали там полагоджувати якусь справу або орудку, себто заспокоїти потребу), то їхали туди кіньми нераз кілька діб. А ми сьогодня можемо залізницею вигідно переїхати за добу сотні кільометрів. Через океан до Америки парові кораблі пливуть тепер всього чотири до пять днів. А віддаль виносить щось понад пять тисяч кільометрів. Через телефон ми теж можемо балакати з людьми, котрі від нас віддалені на сотки кільометрів. Телеґраф сповіщує нас в одну мить про події, котрі лучилися далеко-далеко від нас. Радіо переносить голоси й музику на цілий світ на віддаль тисячів кільометрів й кожен чоловік може їх своїм апаратом зловити. Автомобілеві машини зачинають цілком випирати коней як потягову силу, а на заході вже теж хлібороби працюють на ґрунті не кіньми тільки машинами. *Взагалі — розвиток техніки страшенно поширив й зріжничкував наші потреби.* Він спричинив дійсну революцію в способах витворювання (продукції) товарів й дібр то тим самим довів до великих переворотів в суспільних відносинах людства. Стільки тепер балакається про пролетаріят (робітництво), котрий, мовляв, має змінити сучасний лад на соціялістичний або комуністичний. А яким способом повстав пролетаріят? Він повстав таким способом, що зачали всюди по містах творитися фабрики А знов фабрики повстали наслідком ріжних технічних винаходів. Без них ми всі жилиб як наші діди й прадіди. Жадного робітничого питання в новітному розумінню — тоді не булоб. Взагалі людство не стоїть на місці. Люди вічно продумують над новими винаходами, котрі звичайно мають на цілі або облегшити нам або уприємнити життя. І в цім міститься *поступ* людства.

Не хочу задалеко відступати від річи, отже залишаю на боці справу технічних винаходів як засобу для заспокоєння наших щораз то нових й щораз більш ріжноманітних потреб. Тут мені ходить тільки про те, щоби якнайсильніше вбити в тямку уважного читача цю одну правду, а саме: що остаточною причиною, яка держить у русі увесь механізм господарського життя на землі є людські потреби, що ці потреби є щодо кількости й якости ріжні-преріжні, що наслідком технічних винаходів повстають щораз нові потреби але, що, всеж таки, ніколи ми не всилі заспокоїти кожну нашу потреубу аж до повного насичення (бо на це не вистарчилоб наших сил й літ життя та взагалі це річ неможлива), тільки ми стараємося заспокоїти кожну нашу потребу до певної міри — так, аби ми разом вкупі мали заспокоєних по змозі найбільше таких наших потреб.

Сьогодня отсе заспокоєння всіх людських потреб відбувається за посередництвом *гроша.* Гріш є *загальним середником обміну.* Кожний бере його тому, бо за нього може собі купити все, що йому хочеться. Кожна річ, кожний товар чи предмет, а також кожна людська праця й чинитьба мають в обороті певну означену ціну, всі вони щось *коштують.* А ціна не є ніщо інше тільки *певна означена сума грошей, висловлена в певній означеній валюті* (напр. 5 зол., 10 долярів, 15 марок, 20 франків і т. д). В який спосіб повстає ціна, а з неї дохід й взагалі, в який спосіб рухаються всі колеса, колісцята, як ділають всі шрубки, замки й інші прилади в цім великім механізмі (годиннику), котрий називаємо: *господарським життям людей на землі,* вчить дуже цікава наука про підстави (теорію) народнього господарства або т. зв. теоретична національна (політична) економія. Але ми очевидно, всіми цими питаннями тут займатися не можемо й не будемо.

Навели ми цих кілька слів тільки на те, аби тепер приступити до вияснення питання про т. зв. трудові й не-трудові кляси, котре ми поставили собі на початку тієї статті. Зробимо це в статті, що появиться в найблищому числі „Свободи“.

Д-р Павло Лисяк.

Нові проєкти польської політики на кресах.

Зібралося боло колись польському міністрові Ґрабському на щирість і він необачно вирвався з такими менш-більше словами: за двацять пять літ польського правління ніякого українського питання в Східній Галичині не буде! Значить, польська політика буде така, що за двацять пять літ не стане в Східній Галичині українців, а буде безподобна несвідома маса, а може... й самі тільки поляки. Гарні пророцтва, нема що казати, і польські уряди одні за другим стараються навипередки чудес доказати, щоби як мога більше зблизитися до тої цілі, та якось воно їм ніруш не йде. Тому час до часу виринають по польських часописах доморoдні „знатоки українського питання“, які поучують уряд і подають йому нові пляни „на знищене Русі“. Один з таких „рабінів“ розписався недавно аж у двох статтях під заголовком: „За програму внутрішньої політики в Східній Малопольщі“ у „Слові Польському“, починаючи від плачу, що ті „Русіні“ не тільки нігде з „Малопольскі“ не діваються, а противно ще й гороїжаться і сміють складати свої сепаратистичні заяви на міжпарляментарній Унії в Берліні та на Конґресі національних меншин в Женеві, а кінчаючи новою рецептою для уряду, як зробити з українців правдивих поляків.

Такі безглузді теревені, булиб, розуміється, тільки сміху варті і можнаб було їх поминути мовчанкою, колиб не те, що ці підюджування проти українців прибрали тепер трохи іншу форму, а саме спрямувалися виразно проти української інтеліґенції і проти українських культурних та економічних інституцій, яких уважає недорослий знаток причиною усего лиха.

Підставою нової внутрішньої політики уряду в „Східній Малопольщі“ — пише цей кресовий політик — повинно бути найперше згідне з дійсністю ствердження, що в Східній Галичині нема зовсім окремого українського народу, а є тільки дуже ріжнородні етнічні ґрупи, без якої небудь спільної національно-політичної свідомости і спільних національно-політичних стремлінь і є ґрупа інтеліґенції, яка зуміла „штучно і самозванчо вмовити“ в несвідому масу народу, а навіть в польський уряд, що вона репрезентує політичні стремління частини українського народу, замешкуючого буцімто цей край.

Яке безглузде, просто смішне твердження кресового ідеольоґа такі безглузді й докази. Бо — каже — колиб істнував справді звязок поміж тою інтеліґенцією і народом, то чи українці програли би війну проти поляків у Галичині „при капітальнім випосаженню в зброю і в матеріяльні середники (завдяки Відневі і Берлінові)?“ Такі і тим подібні маняцькі теревені, на які не думаємо відповідати, приводять вкінці автора до висновку, що „головним практичним завданням програми нової внутрішньої політики в Галичині мусить бути **віддалення, ізольовання** (підчер. наші) поодиноких етнічних елементів у нашій дільниці від протидержавних, сепаратистичних впливів інтеліґенції, зґрупованої в українській партії.“

Тут — пише недорослий політик „Слова Польського“ — отвирається величезне поле „творчої“ праці. Селяни в Галичині носять в собі завжди великий культ, пошану а навіть літурґічне обожання (так!) до держави і до сильної влади. Їм, наприклад, страшно подобалося те, що старости дістали в останніх часах далеко більшу силу і екзекутиву в повіті, як мали перед тим, бо мають тепер кого і защо шанувати і тому уряд повинен ще більше зміцнити владу старостів. Дальше повинен уряд через руки старостів розділювати покірнішим і незбаламученим українською політикою селянам матеріяльні допомоги, щоби „малопольський селянин переконався, яким великим добродієм є для нього держава! В культурній ділянці повинен уряд підсичувати і зміцнювати ріжниці в поодиноких культурних ґрупах, як нпр. у Волиняків, Подолян, Гуцулів, Бойків, Лемків і т. п. і в той спосіб не допускати до культурного обєднання“. „Розєднуй і пануй“ — одним словом.

Це малаб бути нова політика супроти селянства. Дотеперішна політика уряду супроти української інтеліґенції, ворожої до польської державности, сепаратистично настроєної і розполітикованої, була, на думку цього писаки, занадто лагідна і просто самовбійча для польської держави. Держава — на його думку — досі сама нібито допомогала українській сепаратистичній роботі своїми субвенціями (??!) для українських інституцій як „Сільський Господар“, „Маслосоюз“, українські райфайзенки і т. п., які розділювали їх поміж організації і одиниці, заслужені в протидержавній а навіть конспіративній роботі. Тому ця дотеперішня політика супроти української інтеліґенції та українських інституцій мусить підпасти радикальній та основній зміні.

Що це значить, розуміється, не треба пояснювати. Ці неймовірні дитинні нісетниці про занадто „лагідну“ політику уряду кінчаться апелем звернути вістря нової польської політики в Галичині у першій мірі проти інтеліґенції, щоби в той спосіб позбавити нарід проводу, виставити його вповні на деморалізуючий вплив матеріяльних старостинських допомог, розбити на ґрупи, ослабити його орґанізаційний хист і дотеперішню солідарність у національно-політичних стремліннях.

Одначе на все те закороткі руки! Можемо запевнити знаменитого кресов. політика зі „Сл. Пол.“, що і цей його, зрештою не новий уже плян „нової“ політики не поможе. Наше селянство добре розуміє, що воно тільки разом з інтеліґенцією творить одну велику непобідну силу і що так як дзвін без серця не є дзвоном, а серце без дзвона не видасть голосу і не може істнувати, так не може істнувати і жити та йти вперед народ без інтеліґенції, а інтеліґенція без підтримки народніх мас. Українське селянство розуміє це і не дасть себе розеднати і відділити від своєї інтеліґенції, а на кожний удар нанесений польською політикою українській інтеліґенції і українським інституціям буде й надалі відповідати ще кріпшою, ще завзятішою національною солідарністю та політичною, культурною та економічною орґанізацією.

Нацьковування та підюджування польської преси проти українських культурних установ і проти української кооперації, сильний розвиток якої трівожить польських кресових патріотів також їм нічого не поможе. Збудована власними народніми силами українська кооперація стоїть на твердих основах співпраці цілого народу, який нею дорожить як одною з найкращих доріг до соціяльного і національного визволення. Народня просвіта і спільна культурна єдність, стала необхідною потребою українських народніх мас і ніякі підсичування діялектичних ріжниць, ніяке розділювання, ніякі замахи на українські культурні установи не розібють уже того великого, стихійного змагання до одної спільної національної культури і не спинять культурного розвитку українського селянина, так як бажають собі того кресові політики.

Конґрес поневолених націй.

Як ми вже писали, в конґресі поневолених націй у Женеві взяли участь цим разом і Українці в особах, голови Української Парляментарної Репрезентації д-р Дмитра Левицького, посолки Мілени Рудницької і посла о. Куницького. Не брали зате участь в цьому конґресі Поляки які творять незначну меншість в Німеччині, Румунії, Естонії та Литві. Поляки думали що виступивши з обєднання національних меншин розібють його, тимчасом завелися бо обєднання поповнилося Українцями та Білорусами і принявши до відома заяву української делеґації тимсамим поширило свій дотеперішній круг діяльности, який був обмежений досі тільки до національно-культурних справ при вічному підкреслюванню льояльности до державної більшости.

Д-р Дм. Левицький на засіданню дня 29. серпня виступив з основною деклярацією, в якій заявив, що всі українські меншини під ріжними заборами прямують до своєї національної державности і соборности, а вступили до обєднання національних меншин нате, щоби покищо до часу осягнення тої мети боронити своїх культурно-національних прав спільно з іншими національностями.

Поява української делеґації в Женеві як активного чинника зробила там помітне враження. Львівський жарґоновий щоденник поміщує розмову свойого кореспондента з д-р Дм. Левицьким в Женеві, в якій кореспондент між іншим запитав голову Української Парляментарної Репрезентації:

— *Чи це значить, що вашою тенденцією є відірватися від Польщі?*

На це дістав відповідь:

— *Цілком ясно і певно. Можете цілком спокійно написати це у вашій ґазеті — говорю це цілком явно і в повній відповідальности за мої слова.* (підчеркнення Морґену.)

Як бачимо це вже другий виступ Української Парляментарної Репрезентації на міжнародній арені в обороні прав українського народу.

Наступ на сокільську орґанізацію.

(Допис зі Стрия .

Наш пожарничо-спортовий рух по селах дуже не до вподоби деяким адміністраторам. Їм не подобається, що сільська молодь замісць пити та роспустувати по коршмах, горнеться в сокільські та лугові орґанізації. Це діється в той час, коли в цілому світі спорт здобув собі як найширші права. Всім у цілому світі вільно орґанізуватися у спортові товариства, — лише наш селянин на західньо-українських землях не має на це права. Молодь учиться ратувати свій доробок на випадок пожежі, — і це не подобається польським чинникам. Чи хто чував у світі, щоби були де такі чинники, які не піддержували би орґанізації, що кладе собі за мету оборону майна громадян від вогню, повени і т. д.

Отже такі чинники є, а репрезентує їх „знаний адміністратор“ новий стрийський **староста пан Пайончковскі.**

В Стрийщині від десяток літ істнують і добре розвиваються сокільські орґанізації. Численні з них істнують уже понад двайцять пять літ і мають свою історію в орґанізації несення помочі населенню, мають вправних і досвідних пожарників та руховиків. Війна була перервала корисну діяльність тих товариств. Останніми літами відновлено сокільські орґанізації. Влада, чи пак полі-

ція, дуже пильно приглядалася діяльности сокільських установ і не могла їм зробити жадного заміту. Аж прийшов до Стрия з Косова **староста Пайончковскі**, який все і всюди перехвалювався своїми адміністраційними здібностями та безоглядно рівним трактуванням усіх національностей. Мому не подобалися сокільські орґанізації. Не мав до чого причепитися і почав з того, що на сокільських фестинах забороняв спільні вправи соколів зі сусідних сіл. Чому, Бог його знає, може це щось небезпечне в розумінні пана старости? В світі тисячі руховиків стає до спільних вправ — а в Стрийщині це не подобається панови старості. Та на цім не кінець. На цнях появився „указ“ пана старости до всіх „Соколів“ і „Лугів“, яким забороняє він **носити однострої або які небудь відзнаки.** Указ звучить так:

Starostwo w Stryju L. 073/pr.

Stryj, 23. sierpnia 1928 r.

Do Zarządu stowarz. pożarniczo-sportowego „Sokił“ w . . .

Stwierdzonem zostało, że członkowie stowarzyszeń pożarniczo-sportowych „Sokił“ względnie Łuh“ rozwijając działalność na terenie powiatu stryjskiego używają specjalnych strojów, względnie odznak. Ponieważ statut stow. „Sokił“ względnie „Łuh“ nie zawiera wcale postanowień co do prawa noszenia przez ich członków jakichkoiwiek specjalnych strojów i odznak, przeto przestrzegam Zarząd Stowarzyszenia przed tego rodtaju posiępowaniem, niezgodnem z postanowieniami statutu Stowarzyszenia Zaznaczam przy tem, iż w razie stwierdzenia w przyszłości, że członkowie stowarzyszenia używają specjalnych strojów względnie odznak — zostanie działalność Stowarzyszenia bezzwłocznie zawieszona.

Starosta powiatowy:

Pajączkowski (власноручний підпис).

Дійсно помисловий пан староста. Вбере Сокіл яку небудь відзнаку, жандарм увидить, донесе до староства і „działalność Stowarzyszenia zawieszona“. Коротка справа і всі Соколи і Луги в повіті будуть розвязані. Тоді пан староста накаже в кождій громаді створити Ochotniczą straż pożarną“ і стане її командантом та вбере „hełm strażacki“.

Наші Соколи в повіті вже понад чверть століття уживають одностроїв і відзнак і нікому не приходило в голову цего забороняти, бо всім відомо, що спортові орґанізації цілого світу уживають одностроїв. Цікаво булоб знати, чи такий сам указ дістали польські і жидівські спортові орґанізації і чи пан староста заглядає, в яких строях і яке товариство грає в футболь або робить вправи.

Цей „указ“ пана старости — дуже білими нитками шитий і всі знають, у чому діло. Треба розгромити сільські українські товариства і нехай наша молодь, як колись, йде й тепер шукати розради у коршмі. Це дуже потрібне деяким адміністраторам, бо їм хочеться, щоби з нашої молоді не виросли розумні, свідомі господарі. Пяного, розпущеного села їм треба, а тоді легко буде робити з повітом, що лише захочуть.

Пан староста Пайончковскі зараз по своїм приході до Стрия заповів, що він зуміє взяти повіт у „карби“ і так ним повести, як йому треба, щоби дати доказ своеї справности і заслужити на крісло воєводи, на котре він так довго чекає. Вправді при виборах не дуже то йому повелося і не удалося повіту повести туди, куда йому хотілося — то однак надії не покидає, та зачинає на ново і то від молоді. Для розбиття інших наших орґанізацій приготовлює „реґіональні ради“ і вже розіслав „номінації“ на членів ради. Шкода роботи, бо до них не підуть свідомі українці — так як не пішли до „Włościańskich związków zawodowych“.

Може тепер пізнаються на панові старості Пайончковскім і ті українц., в яких товариства він втиснувся і використує їх знакомство перед висшою владою, як доказ своїх впливів, та на мужа „провидіння“ для полагодження — „ruskiej kwestji“.

Наведеним указом стрийського старости певно займеться „Сокіл-Батько“, бо приготовлюється на кінець місяця окружний сокільський здвиг в Стрию і пан староста хотівби одним замахом розбити цілу сокільську орґанізацію стрийського повіту.

Стрийський.

Орґанізація збуту сільсько-господарських продуктів.

В цій такій важній і пекучій для нашого селянства справі помістив часопис „Сільський Господар“ з 1. вересня ц. р. статтю, з якої подаємо кілька уривків для наших читачів:

„Все, що продукує наше село, продається малими кількостями. Кождого ярмаркового дня виїзджає сотки господарів до міста, щоби продати 25 чи 50 кґ. зерна, фасолі, клочча, кілька яєць, якусь худобу чи що иншого. Висліди таких торговельних операцій слідуючі: 1) втрата робочого дня для людей і худоби. 2) Продажа продукту за дуже низьку ціну. 3) Оплата рогачки і постового, що низше золотого не обійдеться. 4) Втрата на „справедливій“ ярмарковій вазі. Це ті важнійші лихі сторінки торговельних операцій кождого господаря на власну руку. А як що дочислити до цего знищену дорогу, зужиті вози, гроші на могорич, вкрадені річи з воза а то й гроші та ріжні кари за недодержання приписів, то висліди такої торговлі для наших хліборобів прямо страшні. Сотки тисяч золотих остає кождого ярмаркового дня в повітовому місточку, в кишенях ворожих нам купців. Це та головна причина винищення і зубожіння наших хліборобів. І тому ціле село і кожде господарство з окрема, з кождим роком чим раз більше підупадає.

Лихий спосіб ведення господарки з одної сторони а торговлі з другої є причиною непоплатности та чим раз більшого упадку. Хоча навіть хтось добре господарить, багато добуває зі землі, а не вміє продати, бо невикористає корисних торговельних умов, або продає низше коштів власної продукції, цего господарка не буде розвиватися. Тому не вистарчить бути лише добрим господарем, але треба бути також добрим купцем. Брак торговельного хисту в одиниці має заступити орґанізація. І хотяй в тій орґанізації торговельні справи не були би зразу як слід поставлені, то всетаки вона своєю орґанізованою силою на торговельнім ринку може добитися дуже багато. Збірний продукт нашого села одної якости осягне все значно більшу ціну ніж той самий продукт продаваний малими кількостями кождим господарем з окрема. На це були докази на спільнім збуті свиней, збіжжа, а сьогодня є при орґанізованім збуті масла. На торговельнім ринку виступає одиниця в імени соток господарів і прямо диктує ціну, або при продажі осягає далеко кращі умови, ніжби їх дістав поодинокий продуцент.

Майже в кождім селі є вже кооператива, що може виступати на ринку в імени своїх членів. Треба лише, щоби істнуюча кооператива розпочала збут сільсько-господарських продуктів. Торговля маленькими кількостями це лише вимінна торговля. Завданням кождої кооперативи є зібрати все збіжжа, фасолю, клочча, худобу, одним словом всі продукти своїх членів для орґанізованого збуту. Всего відразу не зробиться, бо нема на це грошей і свідомости між господарями. Кількох а то й кільканайцятьох господарів звезе ваґон збіжжа та перепродасть через повітову централю прямо до млина. Те саме з фасолею, клоччам, і т. д. Вже в кождім повіті є по кільканайцять кооператив, Кружків Сіль. Господаря та Читалень і такий збут могли би зачати самі свідоміщі господарі, обєднані в цих товариствах. Якщо зробиться початок, тоді дальший орґанізований збут буде самочинно зростати і зєднувати чим раз більше приклонників. Одна перешкода, на яку натрапляє в нас звичайно збут збіжжа, фасолі, бараболі і т. д. це неоднорідність продукту та більший або менший степень засмічення. Щоби усунути ці перешкоди, повинні господарі винаймити в селі одну більшу хату, де збирали би все збіжжа, чистили та сортували. Один спільний маґазин могло би вибудувати кілька близько себе положених сіл.

Кожду кількість принесеного зерна вичистилобися на млинку або тріері і платилобися за зерно чисте. Послід і сміття кождий забирав би назад. Чисте зерно, перебрану фасолю, бараболю, або клочча з маґазину на селі можна відставити до замовленого ваґону на залізницю і продати прямо до млина або консументови і оминути багато посередників. Часть зисків можна виплатити поодиноким господарям відповідно до доставленої кількости зерна, а часть можна обернути на будову більшого шпихліра і закупна потрібних машин до сортування та чищення. В цей спосіб дістане кождий за свій продукт кращу ціну, а крім цего кількох людей знайде заняття в селі.

На випадок, що такому збутови стоїть на перешкоді брак грошей, можна зорґанізувати зсип збіжжа у формі позичок. Хто має вимолочене збіжжа і не хоче його зараз продавати або лишає на насіння, може віднести його до шпихліра і вичищене оставити до перехования. Не знищать його миші ні воно не зіпсується, але за кілька місяців приросте процент, як від вложених грошей. Також господарі, яким бракує збіжжа на засів чи для власної потреби могли би затягати позички в зерні і вертати назад зерно або гроші. Такий зсип треба урядити в кождім селі як не для зисків, то принайменше для вигоди самих господарів.

Збут сільсько-господарських продуктів є дуже важним для піднесення господарки та збільшення її поплатности і тому в кождім повіті треба приступити ще цеї осені до орґанізованого збуту продуктів.

Що чувати у світі?

Литовсько-польський спір перед Ліґою Націй.

Безумовно найважнішою точкою нарад Ліґи Націй являється справа литовсько-польського спору за Вильно. На розглянення цього конфлікту було призначене засідання останнього четверга, однак за цей день справа зовсім не вияснилася. Президент Литви Вальдемарас виступив на цьому засіданню з довгою промовою, в якій всебічно умотивував права Литви на Вильно і зазначив, що Литва в ніякому разі не може зречися його в користь Польщі, яка зовсім безправно загарбала його силою, користаючи з хвилевого ослаблення Литви. На це відповів польський міністер Залеський обвинувачуючи Литву в тому, що вона ніяк, не зважаючи на прикази Ліґи Націй, не хоче довести до мирного співжиття з Польщею і не хоче отворити своїх границь для комунікації з Польщею. На цьому засідання перервано, а справу литовську відложено до суботи.

Плянують атентат на Вальдемараса?

Вальдемарас жалівся у команді політ. поліції у Женеві з приводу занадто гострої його поліц. охорони та жадав повного скасування згл. зменшення тої охорони. Зачувати, що женевські поліційні власти відповіли, що не можуть сповнити Вальдемарасового бажання, бо є небезпека атентату на нього.

З орґанізаційного руху.

ДОБРОМИЛЬЩИНА.

Дня 16. липня п. р. відбулося в Добромилі в „Народнім Домі“ посольське справоздавче віче. По виборі президії, до якої увійшли: о. Господаревський, адв. д-р Антоневич і студ. М. Ханик забрав голос посол і віцемаршалок сойму д-р Загайкевич, який зложив звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації і виголосив реферат про політичне положення українського народу під Польщею. Крім нього промовляв ще о. декан Маринович. Нефортунно виступив п. Нездроша, відомий з процесу за спадщину по бл. п. Тишковськім, москвофіл, кандид. на посла з лісти ч. 20, але вічевики по кількох словах закричали його і не дали йому далі говорити. Віче одноголосно одобрило дотеперішню діяльність Укр. Парлямент. Репрезентації, а зокрема свого посла і віцемаршалка сойму д-ра Загайкевича. Серед одушевлення вічевики відспівали національні гимни і трикратними окликами „Слава“ попращали свого посла.

Вічевик.

Справоздавчі віча.

посла Д-ра Степана Біляка.

ГОРОДЕЧЧИНА.

Дня 10. червня с. р. відбулося в **Ставчанах,** городецького повіту — окружне віче справоздавче, на якому явилося кількасот селян з громад: Ставчани, Оборошин і Бартатів. Віче отворив місцевий парох о. Іван Божейко і покликав до проводу сел. Михайла Дідика зі Ставчан і Олексу Мерцала з Бартатова. Звіт з діяльности Укр. Парл. Репрезентації зложив посол Др. Степан Біляк, якого промови слухали присутні з великим заінтересованням. Після звіту присутні ставили до посла запити, на які посол Др. Біляк дав вичерпуючі відповіди.

В неділю дня 17. червня с. р. відбулося справоздавче віче в **Великополи,** одній з найбільших громад Янівщини під проводом місцевого пароха о. Н. Вояковського. Звіт посольський зложив посол **Др. Степан Біляк.** Віче зробило на присутніх велике враження і під його впливом в кілька днів пізнійше при виборах до місцевої Ради громадської більшість громадян віддала свої голоси на Укр. Народню лісту, яка побідила.

Дня 1. липня с. р. взяв посол Др. Біляк участь з о. сенатором Татомирем в вічу в Хирові, про яке вже була окрема згадка.

На св. Івана, дня 7. липня с. р. відбув посол Др. Ст. Біляк справоздавче віче посольське в **Суходолові,** городецького повіту. На вічу явилися селяне з сусідних громад, городецького і львівського повіту.

В неділю дня 15. липня с. р. відбулося велике окружне віче в **Лісковичах,** городецького повіту. На великій громадській площі побіч місцевої кооперативи, збудували селяне спеціяльну трибуну, з котрої промовив посол Др. Ст. Біляк до численно зібраних селян та селянок. Село Лісновичі лежить на самій границі городецького і яворівського повіту, віддалене кільканайцять кільометрів від повітового центра — тож віче викликало небувале зацікавлення серед селян. По звіті давав посол Др. Біляк відповіди та поради на цілий ряд запитів.

В свято Успенія Богородиці, дня 28. серпня с. р. відбулося з нагоди місцевого празника, окружне справоздавче віче в **Каменобродї,** городецького повіту під проводом о. І. Плешкевича, пароха Добростан. До численно зібраних селян з Каменоброду, Цунева і Добростан промовив посол Др. Біляк. З огляду на значне число приявного жіноцтва, — посол Біляк підчеркнув вагу жіноцтва для Українського народу.

МОСТИЩИНА.

Дня 9. липня с. р. відбулося велике повітове справоздавче віче в **Мостисках.** З огляду на торговий день взяли участь в вічу представники майже всіх громад мостиського повіту. Віче отворив повітовий орґанізатор місцевий адв. Др. Л. Кульчицький. Проводив о. сов. Пшепюрський зі Старяви, секретарював дир. Ст. Байдала. На вічу явилися і зложили звіти посол Др. **Ст. Біляк** і **Гринько Тершаковець.** Посол Др. Степан Біляк говорив про політичне положення Укр. народу, діяльність Укр. Парл. Репрезентації — та культурно-освітні змагання нашого народу. Про економічне положення Укр. народу і дотичну діяльність Укр. Сойм. Клюбу говорив посол Гр. Тершаковець. Віче мало дуже поважний хід. Коли якийсь сельробівський наймит хотів плести теревені про наших священиків, присутні селяне не дали йому говорити.

В середу, дня 1. серпня с. р. відбулося справоздавче віче в **Судовій Вишні,** в салі „Нар. Дому“. І тут знагоди торгового дня явилися численно представники більшости громад судовишенського повіту. Посольський звіт зложив посол Др. Ст. Біляк, після звіту давав відповіди та поради в ріжних справах.

В неділю, дня 2. вересня с. р. відбулося окружне справоздавче віче в Соколі, мостиського повіту. Віче отворив і ним проводив місцевий парох о. Шехович. Промова посла Д-ра Ст. **Біляка** зробила помітне враження, бо помимо зливного дощу, який почав падати в часі промови посла, ніхто не опустив свого місця, хоча віче відбувалося під голим небом. Цікава річ, що ініціятива сего віча вийшла від місцевого гуртка селян, які в часі виборчої кампанії аґітували і голосували на листу ч. 22. Всі вони явилися на вічу і однодушно голосували за довірям для Укр. Парл. Репрезентації.

РУДЕЧЧИНА.

Дня 21. липня с. р. відбув посоол Др. Ст. **Біляк** справоздавче віче в селі **Канафостах,** рудецького повіту. По зложенню звіту заінтересувався посол Др. Ст. Біляк, місцевою болячкою селян — а то парцеляцією і причинився своєю інтервенцією до рушення справи з місця в користь селян.

Про повний успіх посла Д-ра Біляка на вічу в**Рудках,** яке відбув дня 15. VIII. с. р. разом з о. сенатором Ю. Татомирем і послом Гр. Тершаківцем — була вже окрема часописна згадка.

На всіх тут вичислених вічах в Городеччині, Мостищині і Рудеччині — ухвалено Укр. Парл. Репрезентації, а з окрема послові Др. Біляковi, як послові 49. округа — повне довіря.

Новинки.

— З кінцем цього місяця кінчиться передплата на третій квартал цього року, тому до нинішнього числа долучаємо кожному нашому Вп. Передплатникови почтову складанку та просимо негайно прислати передплату на четвертий квартал. Усіх передплатників, які залягають з передплатою за минулий квартал, просимо негайно вирівнати свою залеглість. Просимо спішитися з висилкою грошей, щоби не було перерви у висилці часопису. „Свобода є найдешевшим часописом, бо передплата за квартал кощтує тільки 2.20 зол.

Памяти поляглих героїв. Комітет відсвяткування памяти поляглих у **Семиківцях** героїв подає до відома, що дня 16. вересня ц. р. в год. 7·30 ранку, відправиться в Семиківцях на могилі Українських Січових Стрільців **полева архієрейська Служба Божа з панахидою.** В панахиді повинні взяти участь громадяни всеї тамошньої округи і взагалі всі, кому дорога память погибших героїв.

— Антицелібатовий рух серед католиків. Серед французьких католиків дається завважити в останніх часах сильний рух проти целібату духовників. До оживлення дускусії причинилася видана недавно книжка одного зі священиків, засуспендованого у сповнюванні духовних обовязків за „тайне подружя“. А таких священиків — нещасливців, що воліли покинути ряди духовенства, як морально душитися в атмосфері облуди, яку витворює приписаний, але незберіганий целібат, є вже у Франції до 800. Серед вірних усе частіше починаються підносити голоси протесту проти клятьби, що тяготить на б. священиках лише за те, що не хотіли бути облудниками. Книжка екс-священика, противника целібату, втішається великою популярністю серед читаючої публики. Розуміється церковна влада помістила її на індексі. Антицелібатовий рух серед західних католиків повинен бути пересторогою для наших целі-

ватних реформаторів, які мабуть не здають собі справи зі шкідливих наслідків своєї реформи.

— **Нова пошесть.** Називається вона денґуа і панує тепер у Греції а звідти посувається до Болгарії. Давніше не відріжняли її від ґрипи. Одначе вона виступає тільки в теплім підсонні. Ця недуга не дуже нова, бо перший її гостинний виступ був на Балканах у 1889 р. У деяких тропікальних країнах вона виступає епідемічно, так що охоплює 70 до 80 проц. усього населення. Йде вона найчастіше над морем і берегами рік. Недуга має ознаки ґрипи зєднаної з красухою і тріває тиждень у формі гарячки. На 1000 недужих умирає один.

— **Чи денґуа дійде до нас?** На це питання спробують відповісти лікарі в Парижі та Льондоні, де вже нині цікавляться живо поширенням дивної грецької пошести. Наука досі не відкрила бациля, що викликує цю недугу, а знає тільки умовини при яких люди заражуються. Денґуа нагадує в цьому відношенні інфлюенцу. Деякі лікарі є навіть тої думки що це та сама недуга в ріжних проявах. Одні кажуть, що її привезли з Єгипту, другі, що вона повстала підчас будови тунелю в Греції, наслідком поганих гігієнічних умовин: кепської води та людських відходів. Є надія, що денґуа вигасне в Греції, тому, що вона не поширюється при холодній температурі. Песимісти кажуть, що вона є вістуном нової хвилі інфлюенци в Европі.

— **Прилад, що видобуває музику із світла.** В одному з технольоґічних інститутів у Злуч. Державах демонстували на днях новий винахід у ділянці музики. Нововинайдений апарат полягає на тому, що він може видобути окремі тони із світла, цілі музичні скалі із електричної струї. Конструкція приладу виглядає так: На деревляній таблиці є уміщені 4 електричні лямпи получені з т. зв. фотоелектричними коморами. Суть фотоелектричних комор полягає у тому, що вони відповідно до сили насвітлення перепускають електричну струю. Несвітлені, вони є непоборною перепоною для електричної струї. Окремі проводи лучать згадані лямпи з розголосником. Цілий апарат є реґульований металевою палочкою диріґента, на кінці якої находиться електрична жарівка. Відповідно до рухів руки диріґента паде на фотоелектричні комори сильніше або слабше світло, що викликує з черги сильніші або слабші струї із ріжною довготою. У розголоснику переміняються електричні струї на тони. Після вдатньої проби апарату в технольоґічному інституті в Месечюсеті демонстуватимуть його на університеті в Ню Йорку, звідки перевезуть його до Европи разом із винахідником і конструторами.

— **Жінки і тютюн.** Справоздання англійського господар. комітету за минулий рік стверджує, що великий зріст продажі тютюну є в звязку з поширеним куренням між жіноцтвом. У 1914 р. в Анґлії виходило 2 фунт. 4 шіл. річно на особу на тютюн; в 1927 ця витрата зросла до 3 фунт. і 8 ш. У парі з наслідуванням мущин англ. жіноцтвом у першій мірі пішла мода — курити.

— **Цікаве явище.** На Виленщині, в селі Бєнякові, грім ударив смертельно в молодого коваля Войніша. Коли його ховали на цвинтарі, на бажання матері відчинили домовину і ствердили, що він живе, бо його тіло тепле. Лікарі догадуються, що є це якась дивна форма летарґу, що тріває вже кілька днів; серце не бється і всі познаки вказували би, що Войніш неживий, хоча на його лицівках появляються румянці.

— **Автоматичний корабель.** У Вільгельмсгафені робили цими днями проби кермування кораблем з віддалі при помочі нового апарату. Перші такі проби памятаємо ще з часів останньої війни. Після війни провід німецької маринарки працював над розвитком винаходу і вибудував з цією метою окремий корабель „Ферінґен“. На ньому нема ніякої залоги і ним кермують автоматично радіовими хвилями з іншого корабля. Навіть помпи тягнуть там самі воду. Експерименти дали такий успішний результат, що фаховці кажуть про нові перспективи морської плавби.

— **Сільські траґедії.** У копичинецькім повіті втопилась 38-літня Софія Гащин у розпуці, що не дістала від матері потрібного віна. — У Халупках (Ярослав) убив хтось на полі пастуха Івана Блища. — У Волиці (Бережанщина) арештували гайового Боришка, що порізав і застрілив потайки свою любку Кіналь.

— **Конфіската.** Останнє число „Свободи“ було заняте львівським староством ґродським за статтю п. н. „Праця робітника і селянина“. З уваги на те просимо всіх, що не дістали того числа, його не реклямувати.

ДОПИСИ.

ЖУРАВИН, ПОВІТ ЛІСКО. Наше село не мало ніякої орґанізації, погружене було в кацапській темноті та уходило до війни за одну з великих кацапських твердинь лют. судов. округа. Не було людей, головно нашої української інтеліґенції, які занялися би просвічуванням та орґанізуванням нашого села. Щойно з приходом пароха о. Михайла Паславського наше село зачинає рухатися. Та тут на перепоні стають Бассараби звані Жовтяками, які не хотять відректися впливу над людьми, яких мали досі. Богато праці вложив наш парох, заки люди пізнали дійсну правду і навернулися на правдивий шлях життя, опускаючи ряди прихильників Бассарабів з Федьком Бассарабом, війтом на чолі. За приміром Лютовиск основано в літі 1927 р. пож. рух. тов. „Сокіл“, друге товариство того рода в ліському повіті. Вписалася молодь, яка кожної неділі сходиться чито на ґімнастично-пож. вправи чи читання часописів. Злости Бассарабів зв. Жовтяків не було кінця. Старалися відстрашувати людей від вступлювання в члени ріжними способами, та це не помогало. Тов. „Сокіл“ завдяки дібраним та працьовитим людям у Виділі як Миколаєві Витичакові, Юркові Морквіянові, Іванчикові і Андрієві Басарабові (не Жовтякові) розвивається як найкраще. Тяжше було зорґанізувати старих людей, які хоч вправді пізналися на Бассарабах зв. Жовтяками і їх покинули, то всетаки яка небудь орґанізація видавалася їм новістю. Наш парох не зневірювався, але з ще більшою енерґією взявся до праці і дня 1. липня 1928 р. відбулися перші Загальні Збори Читальні „Просвіти“, на які з рамени Тов. „Просвіта“ в Лювовиськах прибув Др. В. Паславський канд. адв., який виголосив обширний реферат про значіння просвіти взагалі та пояснив статут. Вписалося відразу на Зборах 31 членів та вибрано перший Виділ Читальні зі слідуючих осіб: Іван Ґаздан — голова, Андрій Бассараб (нежовтяк) — заст. голови, Миколай Витичак — писар, Федьо Іванчик — касієр, Дзюндзя Николай — бібліотекар, Йосиф Різак — господар і инші. Ухвалено членську вкладку та вирішено передплачувати часописи „Свобода“ і „Сільський Господар“. Є повна надія, що і Читальня „Просвіти“ буде розвиватися як найкраще, бо в склад Виділу війшли люди національно свідомі і чесні зокрема голова Іван Ґавдан і Миколай Витичак — писар, які зуміють повести працю в Читальні в користь цілого села на злість наших сусідів та ріжних хрунів, а головно нашого війта Федя Бассараба, який рад би тих орґанізацій в селі позбутися та далі вселадно свою власть війтівську показувати. Та орґанізування нашого села на тих 2 товариствах не закінчується, бо вкоротці за поміччу нашого пароха повстане в селі кооператива, до якої саме тепер чиняться приготування. Коли будемо мати ті 3 орґанізації в селі, і коли до того вони добре будуть розвиватися, то сміло зможемо сказати, що наше село є найкраще зорґанізоване в цілім ліськім повіті.

Член товариств.

ЯРОСЛАВЩИНА. *(Справоздавче віче і початок політичної орґанізації.* Дня 24. серпня ц. р. відбулося в Ярославі віче, на яке прибули сенатор о. Татомир і посол Тершаковець. Присутними були представники майже всіх сіл Ярославщини. По виборі до президії: о. Прокопа, декана з Доброї (головою), міщанина Ліскевича (заступником) і Гаська Л., директора каси „Віра“ (секретарем), сенатор о. Татомир говорив про політичне положення українського народу під Польщею та про заходи Українського Парляментарного Клюбу около поліпшення його долі. Про економічне положення нашого народу говорив посол Тершаковець, який ядерними словами і наглядними датами доказав, що польська політика веде наш нарід до матеріяльної руїни. Коли бесідник обговорював обкладання наших людей грошовими карами навіть за мнимі провини, представник політичної влади комісар староства кілька разів йому перебивав. Поліція весь час сторожила в дверях салі та обсадила цілу вулицю від ринку до церкви. Промови обох бесідників присутні нагороджували густими оплесками. По обох промовах принято через аклямацію поставлені о. Й. Ліщинським слідуючи резолюції: 1) Зібрані на посольськім справоздавчім вічу громадяни Ярославщини висказують повне признання Українському Парляментарному Клюбові за дотеперішню його працю в обороні прав українського народу. 2) Зібрані висказують бажання, щоби всі українські посли без огляду на партії утворили один парляментарний клюб. 3) Зібрані висказують подяку Українському Парляментарному Клюбові за те, що заопікувалися нашим округом, позбавленим свого посла і просять надалі звертати особливу увагу на цей пограничний округ. Промовляло ще кількох бесідників, які представляли місцеві надужиття. Висловено також бажання, щоби утворити постійну політичну орґанізацію тутешнього округа, яка велаб орґанізаційну роботу. По виборі тимчасового підготовчого орґанізаційного комітету закінчено віче піснею „Ще не вмерла Україна“.

ПЕЧЕНІЖИНЩИНА. **(Асекурація худоби).** Останніми часами почала зростати асекурація худоби. Люде стають розумніщі й понимають, що господареві, якому згине живителька-корова, треба дати допомогу. Таким чином ратується наших селян перед жебрацтвом, а через те відучується їх від упідлювання та взагалі гартується характер людей. Особливо взірцево розвинулася асекурація в Великім Ключеві за почином Василя Ковцуняка. Тут за оден рік здобуло асекураційне кооперативне Т-во близько дві сотні членів і виплатило кільканацять шкід. Має також Т-во кілька приладів, яким ратується худобу від загибелі. Почин Ключева повинні підхопити всі інші сусідні села.

Ширіть „Свободу“!

КОМУНІКАТИ.

КОМУНІКАТ „РІДНОЇ ШКОЛИ“

в справі звідомлень повітових і місцевих Кружків „Рідної Школи“ за адміністр. рік 1927/28 і буджетовий прелімінар на адміністраційний рік 1928/29.

З огляду на те, що сьогорічний Загальний Зїзд „Рідної Школи“ мусить відбутися безумовно в непереступленім статутовім речинці, а в звязку з ним слід опрацювати, видрукувати й своєчасно розіслати звідомлення за Централю і всі повітові та місцеві Кружки „Рідної Школи“ і їхні установи — взиваємо ті Кружки „Рідної Школи“, що досі не надіслали ще до Головної Управи „Рідної Школи“ звідомлення за адміністраційний рік 1927/28 і прелімінарі на рік 1928/29, щоби зробили це негайно *а найдалі до 15. вересня 1928 р.*, без огляду на це, чи до того часу відбули свої Загальні Збори чи ні.

До всіх філій і читалень Т-ва „Просвіта“ в краю.

Отсею дорогою взивається Виділи філій і читалень „Просвіти“ прискорити виповнення пересланих у свій час звідомлень з цілорічної діяльности й переслати їх найдалі до кінця ц. м. по призначенні. Так само належить допильнувати вирівнання членських вкладок за минулий і біжучий рік. Прагадуємо, що членська вкладка на цей рік для читалень-кооператив і других українських установ виносить 25 зол. За це будуть вони одержувати ілюстрований і богатий змістом журнал „Життя і Знання“ (виходить кожного місяця) і книжечки вартости 3 золотих. Вкладка для фізичних членів виносить всего 2 (два) золоті, а з членською грамотою три (3) золоті. Двозолотову вкладку мусять зложити обовязково всі члени Виділів філій, читалень, їх заступники і члени контрольних комісій.

Зближається Свято Книжки в місяці жовтні. Обіжники в справі свята розіслано до всіх філій разом з програмою свята. Виділи зазнайомляться зі змістом програми і доложать старань, щоби Свято Книжки було відсвятковане в кожній громаді гідно й належито.

Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові.

ПОЗІР СОКАЛЬЩИНА!

З нагоди трийцятьлітнього істнування філії Товариства „Просвіта“ в Сокалі відбудеться в неділю дня 16. вересня 1928.

ЮВІЛЕЙНЕ СВЯТО

в якому прохається узяти участь усі українські установи та усе громадянство Сокальського та сумежних повітів. Програма Свята: о год. 9.30 Полева Служба Божа на оболоні над Бугом; о год. 11.30 Святочна Академія (тамже) з програмою: а) Стеценко: ВКРАЇНО МАТИ — збірні хори читалень повіту, б) Привітання Філії, в) Привіти від українських установ, г) Національний гимн. О год. 12.30 Похід вулицями міста. О год. 3. (15) Народне гуляння (фестин) в часі якого відбудеться вистава під відкритим небом пєси: „Невольник“ при ласкавій співучасти „Просвітянського Театру“. Ювілейні відзнаки, які є рівночасно картами вступу на „Народне Гуляння“ і виставу „Невольника“ — в ціні 50 ґр. можна дістати в канцелярії Філії в Сокалі та Белзі та у всіх читальнях і кооперативах повіту. — *Виділ.*

СПРОСТОВАННЯ.

До часопису „Свобода“ у Львові.

На анонімний допис в „Свободі“ з дня 19. серпня 1928 ч. 34 жадає підписана кооператива „Селянська Спілка“ в Богородчанах, на підставі арт. 32. пресового декрету поміщення отсього спростування, за надісланням доказового числа безплатно:

1) Клеветою є, що п. Юрко Гарбуз „дав почин“ до сього, що ця кооператива стала пристановищем кооперативних дезертирів — а правдою є натомість, що п. Юрко Гарбуз дав почин до заснування цеї кооперативи як першої в повіті кредитово-щадничої кооперативи, що біля року працював в ній безплатно і своєю працею причинився до її теперішного розцвіту.

2) Клеветою є, що нібито підписана кооператива „стала пристановищем кооперативних дезертирів“ — а натомість є правдою, що кооператива ця згуртувала в себе 480 членів-селян з цілого повіту, ревних борців за здійснення кооперативної ідеї.

3) Клеветою є, що нібито ця кооператива „фінансує кооперативних дезертирів“ — а натомість є правдою, що вона фінансує будову кождого кооперативного і кождого читальняного дому в повіті.

4) Клеветою є, що нібито „війна проти Повітового Союзу в Богородчанах“ пішла з причини Юрка Гарбуза — а натомість правдою є, що Пов. Союз той упав наслідком зловживань в тім Союзі, на які керовники його не звертали уваги мимо осторог зі сторони кооперативних діячів в повіті.

5) Правдою є, що Пов. Союз в письмі до підп. кооператив назвав п. Юрка Гарбуза „кооперативним дезертиром“ — що в наслідок того підписана кооператива зарядила слідство для провірення підстав того заміту, що до того слідства завізвала Пов. Союз, що цей ухилився від участи в тім слідстві і відмовився подати докази на свій заміт та що ряд свідків ствердив повну безпідставність заміту проти п. Юрка Гарбуза з одної сторони і крайно шкідливий для кооперації режім в Пов. Союзі з другої сторони. Акти того слідства в Ревізійному Союзі у Львові.. — Богородчани, дня 5. вересня 1928. *„Селянська Спілка“*. Кредитова кооператива з обмеж. порукою в Богородчанах.

ОПОВІСТКИ.

Із мужеських учительських семінарійних курсів „Рідної Школи“ у Львові. З огляду на кілька вільних місць на мужеських семинарійних курсах „Рідної Школи“ переводиться додаткові вписи кожного вторка і пятниці від 8—11 год., а від 1—5. вересня щодня. Вступні іспити на I—IV будуть від 1—5. вересня в будинку семінарійних курсів при вул. Театинській ч. 10, II. пов. — Антін Крушельницький, управитель. 2—3

За не пошанування прав української мови мають зложити в протягу одного місяця, а то: 1. Кс. Ян Яблонскі (так підписався в позві) гр.-кат. парох в Ораві повіт Сколе на річ будови Народнього Дому в Сколім квоту 100 зл. за це, що вніс до повіт. Суду в Сколім два позви до чспр. Ц І 425/28 і Ц І 427/28 проти Марії Гурич вдові по Василю, в неукраїнській мові, через що викликує погорду до рідної мови серед своїх парохіян. — 2. о. Юліян Левинський гр.-кат. парох в Синевідську вижнім на річ будови Народного Дому в Сколім квоту 250 зл. за це, що підписав яко продаючий контракти купна і продажі для Миколи Масного с. Гната, Стефана Мицика с. Данила і Миколи Мицика с. Данила господарі в Синевідську вижнім внесені до повіт. Суду в Сколім до ч. дн. гіп. 1826/27, 260/28 і 834/28 споряджені в неукраїнській мові. — 3. гр.-кат. Митрополича Консисторія у Львові на річ „Рідної Школи“ у Львові квоту 500 зл. за це, що зетвердила контракти під 2) вимінені до ч. 6684/І 960 МЦ. клявзулею з 11/10 1926 р. Охорона Прав Української Мови. 1—1

Оголошення.

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.